

Pynchons Paranoia

Victor Gijsbers
15 augustus 2011

Thomas Pynchon

- Amerikaans romanschrijver (1937 – heden)
 - *V* (1963)
 - *The Crying of Lot 49* (1966)
 - *Gravity's Rainbow* (1973)
 - *Vineland* (1990)
 - *Mason & Dixon* (1997)
 - *Against the Day* (2006)
 - *Inherent Vice* (2009)

Overzicht

- 1) De wetenschapper als detective. (Realisme en onderdeterminatie.)
- 2) De rol van *clues* in *The Crying of Lot 49*. (Overdeterminatie en de wetenschappelijke praktijk.)
- 3) Clues als paranoia. (Radicaal anti-realisme.)
- 4) Voorbij paranoia. (Pluralisme en pragmatisme als uitwegen uit het realismedebat.)

Wetenschapper en detective

- Het zoeken naar clues.
- Van clue naar theorie: eliminatie.
- De wetenschapper als klassieke detective:
 - "[W]hen you have eliminated the impossible, whatever remains, however improbable, must be the truth." (Sherlock Holmes; in verschillende verhalen van Doyle.)

Wetenschapper en detective

- Het probleem van onderdeterminatie: *hebben we wel genoeg bewijs?*
- Wetenschappelijk realisme: "seeking/finding other orders behind the visible".
- Onderdeterminatie, het gebrek aan bewijs, als grootste probleem voor het realisme.

The Crying of Lot 49

- Het verhaal van Oedipa Maas en haar speurtocht naar de ware betekenis van een erfenis.
- Oedipa's probleem is op geen enkel moment dat ze te weinig aanwijzingen heeft om verder te komen bij haar zoektocht naar de Tristero.

The Crying of Lot 49

- De data schreeuwt om interpretatie:
 - "... and she thought of the time she'd opened a transistor radio to replace a battery and seen her first printed circuit. The ordered swirl of houses and streets, from this high angle, sprang at her now with the same unexpected, astonishing clarity as the circuit card had. Though she knew even less about radios than about Southern Californians, there were to both outward patterns a hieroglyphic sense of concealed meaning, an intent to communicate."
(14-15)

The Crying of Lot 49

- Meer data leidt tot *meer mogelijke theorieën*.
 - "You could fall in love with me, you can talk to my shrink, you can hide a tape recorder in my bedroom, see what I talk about from wherever I am when I sleep. You want to do that? You can put together clues, develop a thesis, or several, about why characters reacted to the Trystero possibility the way they did, why the assassins came on, why the black costumes. You could waste your life that way and never touch the truth." (54)

The Crying of Lot 49

- En het aantal clues blijft altijd alleen maar toenemen:
 - "... revelations which now seemed to come crowding in exponentially, as if the more she collected the more would come to her, until everything she saw, smelled, dreamed, remembered, would somehow come to be woven into The Tristero." (56)

Overdeterminatie

- Overdeterminatie: elke tekst heeft verschillende betekenissen, en houdt die hoe lang je ook interpreteert.
- Clues elimineren niet, clues maken juist meer theorieën mogelijk.
- Helder in sommige wetenschappen.
- Misschien in alle wetenschap? (Kuhns paradigma's en Feyerabend's pluralisme.)

The Crying of Lot 49

- Bij Oedipa ontstaat een radicalere twijfel:
 - "Either way, they'll call it paranoia. They. Either you have stumbled indeed, without the aid of LSD or other indole alkaloids, on to a secret richness ... Or you are hallucinating it. Or a plot has been mounted against you, so expensive and elaborate, involving items like the forging of stamps and ancient books ... so labyrinthine that it must have meaning beyond just a practical joke. Or you are fantasizing some such plot, in which case you are a nut, Oedipa, out of your skull." (117-118)

The Crying of Lot 49

- "Behind the hieroglyphic streets there would either be a transcendent meaning, or only the earth. ... Another mode of meaning behind the obvious, or none. Either Oedipa in the orbiting ecstasy of a true paranoia, or a real Tristero. For there either was some Tristero beyond the appearance of the legacy America, or there was just America and if there was just America then it seemed the only way she could continue, and manage to be at all relevant to it, was an alien, unfurrowed, assumed full circle into some paranoia." (125-126)

Paranoia

- 1) "[A] Puritan reflex of seeking other orders behind the visible, also known as paranoia" (GR 188).
 - a) Er is een "order behind the visible": realisme.
 - b) Die is er niet: true paranoia.
- 2) "If there is something comforting ... about paranoia, there is still also anti-paranoia, where nothing is connected to anything, a condition not many of us can bear for long." (GR 434)
 - a) Er is geen "order behind the visible": radicaal positivisme.
 - b) Die is er wel: onterecht scepticisme.

Paranoia in de wetenschap

- Kan wetenschap lokaal paranoïde zijn?
Absoluut:
 - Constellaties.
 - De Theorie van Alles.
 - Vrijwel alles wat ooit in een ander paradigma gedaan is.

... full circle into some paranoia

- Kan wetenschap in zijn geheel paranoïde zijn?
 - "[T]heory is always a paranoid symptom." (Bersani, "Pynchon, Paranoia and Literature", 101)
- Wat zijn de ontsnappingsmogelijkheden?
 - a) Het Woord dat de twijfel wegneemt. (Realisme.)
 - b) Het opgeven van theorie. (Radicaal positivisme / onterecht scepticisme.)
 - c) Het omarmen van de paranoïde staat. (True paranoia.)

... full circle into some paranoia

- Of de laatste, meest radicale ontsnapping.
 - "The self-protective suspicions of paranoia are, therefore, already a defeat. The paranoid We must lose out to the enemy They, and this by virtue of the fact that it authorizes, or creates, the condition of possibility of They-ness by a primary, founding faith in the unicity of the Real." (Bersani)
- De uitweg uit paranoia is niet het vinden van de ene waarheid (realisme) of het ontkennen dat er patronen zijn (positivisme), maar het ontkennen van de enkelvoudigheid van de waarheid.

Nog lang geen conclusie

- Pynchon leert ons dat *overdeterminatie* misschien minstens zo belangrijk is als *onderdeterminatie*;
- dat realisme (en, veel breder, de hele hang naar theorie en verklaring) begrepen kan worden als *paranoia*;
- en dat we op een waarheidspluralisme kunnen uitkomen niet alleen via de bekende wegen van Feyerabend en Rorty, maar ook door een psychoanalyse van onze wens om te interpreteren.